

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŐTIRMALAR DERĐİŐİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 73 Ekim 2020 & Volume: 13 Issue: 73 October 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NEOLOJİZM ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: ALICE'S ADVENTURES IN WONDERLAND VE THROUGH THE LOOKING GLASS ÖRNEĞİ *ANALYSIS OF THE TRANSLATION OF NEOLOGISMS: ALICE'S ADVENTURES IN WONDERLAND AND THROUGH THE LOOKING GLASS*

TuĐçe APAYDIN*

Öz

Edebiyat çevirisi içerisinde pek çok zorluk barındıran bir eylemdir. Bu zorluğu yaratan etkenlerden biri de edebiyat metinlerinde yazarın yaratıcı sürecinin bir sonucu olarak oluşturulan neolojizmlerdir. Yeni sözcük anlamına gelen neolojizmler, çevirmenler için çeviri sürecini güçleştirebilmektedir. Bu noktada çevirmenlerin neolojizm çevirilerini yaparken başvurabilecekleri farklı stratejiler bulunmaktadır. Bu araştırmada Lewis Carroll adıyla tanınmış olan İngiliz yazarın "Alice's Adventures in Wonderland" ve "Through the Looking Glass" eserlerinde sıklıkla yer alan neolojizmlerin çevirilerindeki çevirmen tercihleri üç ayrı erek metindeki neolojizm çevirileri incelenerek ele alınmıştır. Bu bağlamda erek metinlerde kullanılan stratejiler erek dilde neolojizm türetmek, kaynak metindeki neolojizmi kopyalamak, erek dilde var olan neolojizmi kullanmak, eşdeğer sözcük kullanmak ve telafi olmak üzere beş ayrı şekilde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma ile üç ayrı erek metindeki neolojizmler karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, Edebi Çeviri, Neolojizm, Çocuk Edebiyatı, Lewis Carroll

Abstract

Literary translation is a practice which has many difficulties. One of these difficulties is the neologisms which might be the outcome of the creative process of the author in literary texts. Neologisms, which also mean new words, might complicate the translation process for the translator. At this point, there are several strategies translators might use translating neologisms. In this study, we will discuss the choices of translators in respect of neologisms in Lewis Carroll's "Alice's Adventures in Wonderland" and "Through the Looking Glass" by examining the strategies used in three different target texts. In this context, strategies used in target texts are classified into five categories named as coining a neologism in the target language, copying the source text neologism, using an existing target text neologism, using an equivalent, and compensation. With this categorization, a comparative analysis was performed on the neologisms in three target texts.

Keywords: Translation Studies, Literary Translation, Neologism, Children's Literature, Lewis Carroll

* Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Yabancı Diller ve Kùltürler Bölümü, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik Programı, ORCID: 0000-0002-4162-1749, tapaydin@gelisim.edu.tr

1. Giriş

Her ne kadar“-izm” son ekiyle biten kelimeler düşünce akımlarını çağırıyor olsa da “neolojizm” kavramı eski Yunancada yeni anlamına gelen “neo” ve söz anlamına gelen “logos” sözcüklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur ve yeni sözcük anlamına gelmektedir. Neolojizmler yeni oluşturulmuş ya da bir süre unutulduktan sonra tekrardan kullanılmaya başlanmış, başka bir dilden ya da bir ağızdan yeni alınmış anlamlı birimlerle yeni bir anlam edinmiş aynı türden birimlere verilen adlardır (Vardar, 2002, 223).

Neolojizmler birçok alanda ortaya çıkan yeni kavramları karşılamak için türetilmektedir. Bu tür sözcüklerle edebi eserlerde de sıklıkla karşılaşmaktadır. Edebi eserler söz konusu olduğunda yazarlar temel ve yan anlamlar dışında sözcüklere farklı anlamlar da yükleyebilirler. Bu durum edebi eserlerin çevirisini zorlaştırırken, neolojizmler edebi türdeki kaynak metinlerin çözümlenmesini daha da zorlaştırmaktadır. Çevirmenlerin; teknik, tıbbi vb. alanlara göre edebi eser çevirileri söz konusu olduğunda belirli bir terimceye bağlı kalma zorunlulukları olmadığından sözcük seçimlerinin daha özgür olabileceği düşünülebilir. Çevirmenin yeni sözcük türetme yetkisi tartışılabilir bir konu olsa da edebiyat çevirilerinde kaynak metinde yer alan neolojizmleri çevirirken yeni sözcükler yaratmak çevirmenin görevlerinden biri olmalıdır.

Ünlü İngiliz edebiyatçı Lewis Carroll’ın eserlerinde de neolojizmlerle karşılaşmaktadır. Bu neolojizmlerden bazılarının açıklamalarına çeşitli sözlüklerde yer verilmiştir. Örneğin Oxford sözlükte Carroll’ın “Alice’s Adventures in Wonderland” ve “Through the Looking Glass” eserlerinden “unbirthday”, “chortle”, “frabjous” gibi birçok neolojizm yer almaktadır. “Chuckle” (kıkırdamak) ve “snort” (kahkaha atmak) sözcüklerinden türetildiği düşünülen “chortle” sözcüğü Oxford sözlükte sesli ve neşeli bir şekilde gülmek olarak açıklanmıştır.¹

Bu çalışmada Lewis Carroll’ın “Alice in Wonderland” ve “Through the Looking Glass” eserlerindeki neolojizmler ve bu eserlerde Carroll’ın türettiği neolojizmlerin Türkçe çevirilerinde çevirmenlerin tercihleri ele alınacaktır. Bu bağlamda Tomris Uyar ve Nihal Yeğinoğlu’nun 1985 yılında “Alis Harikalar Ülkesinde Alis Aynanın İçinde” adıyla Sosyal Yayınlar’dan yayınlanan çevirisi; Kıymet Erzincan Kına’nın 2010 yılında “Alice Harikalar Diyarında ve Aynadan İçeri” adıyla İthaki Yayınevi’nden yayınlanan çevirisi ve Saime Kara’nın 2016 yılında “Alice Harikalar Diyarında ve Alice Aynanın İçinde” adıyla Yakamoz Kitap’tan yayınlanan çevirisindeki neolojizm çevirileri incelenecektir. Çalışmamızda doküman taramasıyla alanla ilgili çalışmalar toplanmış, Dirk Delabastita’nın neolojizm çevirileri üzerine sınıflandırması kullanılarak erek metindeki neolojizm çevirileri sınıflandırılmış ve tümevarım yöntemiyle sonuca varılmıştır.

2. Türkiye’de Lewis Carroll Çevirileri

Cumhuriyet Dönemi öncesine ait başvuru kaynaklarına erişim zorluğundan dolayı kaç adet kitap basıldığı ve bunların kaçının çeviri eser olduğu konusunda net bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Bu nedenle Cumhuriyet öncesi dönemde basılan çeviri eserlerin ne kadarının çocuk edebiyatı çevirisi olduğunu net olarak saptamak da mümkün değildir. Basım yayın olanaklarının arttığı günümüzde dahi kesin sayıları saptamak oldukça zor ve emek gerektiren bir süreçtir. Özellikle çocuk edebiyatı ele alındığında net rakamlara ulaşmak zor olsa da (Neydim, 2006, 74) bu durumdan “Piyasada, kitapçı vitrinlerinde daha çok çeviri kitaplar çoğunlukta görünüyor olsa da çeviri ve telif kitaplar arasındaki oran yaklaşık değerlerle %40 çeviri, %60 telif şeklinde” olarak bahsetmektedir.

Cumhuriyetin ilanıyla beraber ülkemizde eğitim alanında yenilikler gerçekleştirilmiştir. Tevhid-i tedrisat kanunu, Latin harflerinin kabulü gibi yenilikler ile okuma yazma oranında önemli bir artış sağlanmıştır. Türkçenin yabancı sözcüklerden arındırılması ve yabancı eserlerin Türkçeye çevrilmesi gibi etkinliklerle birlikte Türk dili ve kültürünün geliştirilmesine katkı sağlanmıştır. Bu bağlamda “çeviri insanlık tarihi boyunca farklı dönemlerde farklı dilleri kullanan insan toplulukları arasındaki kültürel, ticari, siyasi ve diğer alanlarda da aralarındaki sözlü ya da yazılı iletişim ve etkileşimi sağlayarak toplumların gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Toplumların yenilik sürecinde farklı alanlarda daha ileri olan toplumların zenginliklerinin keşfi yabancı dil bilenlerin yaptıkları çeviriler aracılığıyla yapılmaktadır. Toplumların aydınlanma sürecinin en önemli ayaklarından biri kültürel ve düşünsel gelişimdir.” (Özcan 2018:104). Bu nedenle farklı medeniyetlere ait olan edebi eserlerin çevirisi kültürel seviyenin gelişmesi için çok önemlidir.

¹ Lexico by Oxford: Erişim, 13.07.2020, <https://www.lexico.com/definition/chortle>

Carroll'ın eserleri de Cumhuriyet dönemi sonrasında çevirisi yapılanlar arasındadır. M. T. Öncü'nün "Türkçe Çeviriler Bibliyografyası" adlı eserine göre "Alice Harikalar Diyarında" romanı Türkçeye ilk defa 1946 yılında "Alice Harikalar Ülkesinde" adıyla Kısmet Burian tarafından çevrilmiş ve MEB Yayınları'ndan çıkmıştır. Carroll'ın "Alice's Adventures in Wonderland" eseri farklı başlıklarla 19 defa, "Through the Looking Glass" eseri ise dilimize üç defa çevrilmiştir (Öncü, 2017, 283). Öncü'nün eseri 1926-2016 yılları arasında yayınlanan çevirileri kapsamaktadır ve kitabının önsözünde belirtildiği üzere kitabındaki listelerin nihai listeler olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Neolojizm çevirileri

Neolojizm çevirileri hakkında öne sürülen farklı kuramlar bulunmaktadır. Bunlardan biri Peter Newmark'ın "A Textbook of Translation" isimli kitabında yaptığı sınıflandırmadır. Newmark bu kitabında neolojizm çevirilerini on ayrı strateji bağlamında incelemiştir. Bu stratejiler söz yapım (new coinages), türetilmiş sözcükler, kısaltmalar, eş dizimlilik (collocations), eponimler, öbeksi kelimeler, sözcük aktarması, akronim, sözde-neolojizm ve uluslararasılaştırma (Newmark, 1988, 140).

Neolojizmlere başka bir sınıflandırma ise Dirk Delabastita tarafından getirilmiştir. Delabastita "Literary style in translation: Archaisms and neologisms" isimli makalesinde neolojizm çevirilerinde kullanılabilir stratejileri beş ana başlıkta toplamıştır. Kaynak neolojizmi erek metinde bir neolojizm türeterek karşılamak bunlardan ilkidir. Kaynak neolojizmi birebir kopyalamak ise ikincisidir. Söz konusu birebir kopyalama italik veya kalın yazılarak ifade edilebilir, dipnot gibi ek bilgilerle açıklanabilir veya kaynak neolojizm erek metne aktarılırken gerekli sesbilimsel veya yazımsal uyarlamalarla yapılabilir. Üçüncü sınıflandırma, farklı bir düzenleme sahip olsa bile erek dilde hâlihazırda var olan bir neolojizmi kullanmaktır. Dördüncüsü düzenlamsal olarak aynı anlama sahip olsa da erek dilde neolojizm niteliği olmayan bir eşdeğer kullanmaktır. Beşincisi ise neolojizm niteliği taşıyan biçimi farklı dilbilimsel araçlarla yeniden oluşturarak telafi etmektir. (Delabastita, 2004, 885).

Bu makalede Lewis Carroll'ın "Alice in Wonderland" ve "Through the Looking Glass" eserlerinin çevirilerindeki neolojizmler Delabastita'nın beş başlıklı neolojizm sınıflandırması kapsamında incelenecektir. Bu beş başlık kısaca yukarıdaki paragrafta bahsedilen sıralamayla "neolojizm türetmek", "kaynak neolojizmi kopyalamak", "erek dil neolojizmi kullanmak", "eşdeğer sözcük kullanmak" ve "telafi" olarak anılacaktır.

Çalışmamızın bu aşamasında L. Carroll'ın "Alice's Adventures in Wonderland" ve "Through the Looking Glass" eserlerinin farklı bölümlerinden alıntılar yapılarak kaynak metindeki neolojizmlerin erek metinlerde Delabastita'nın sınıflandırmasına göre ne şekilde yansıtıldığı ortaya konmaya çalışılacaktır. "Alice's Adventures in Wonderland" eserinden yapılacak olan alıntılar KM1, "Through the Looking Glass" eserinden yapılacak olan alıntılar ise KM2 olarak gösterilecektir. Tomris Uyar ve Nihal Yeğinobalı'nın 1985 yılında "Alis Harikalar Ülkesinde Alis Aynanın İçinde" adıyla yayınlanan çevirisinden yapılan alıntılar Ç1; Kıymet Erzincan Kına'nın 2010 yılında "Alice Harikalar Diyarında ve Aynadan İçeri" adıyla yayınlanan çevirisinden yapılan alıntılar Ç2; Saime Kara'nın 2016 yılında "Alice Harikalar Diyarında ve Alice Aynanın İçinde" adıyla yayınlanan çevirisinden yapılan alıntılar Ç3 olarak gösterilecektir.

KM1: 'Curiouser and curiouser!'

Ç1: "Gittikçe acayıpleştikçe, gittikçe acayıpleşiyor!"

Ç2: "Tuhaf, tuptuhaf"

Ç3: "Ne kadar tuhaf!"

"Curiouser" sözcüğü İngilizce "curious" (tuhaf, acayıp) sözcüğü ile "-er" (daha) son ekinden türetilmiştir. Ç1 ve Ç3'te "curiouser" sözcüğü, erek dilde farklı biçimlerle telafi edilirken Ç2'de "tuptuhaf" ile erek dilde bir neolojizm türetilmiştir.

KM1: 'Reeling and Writhing, of course, to begin with,' the Mock Turtle replied; 'and then the different branches of Arithmetic – Ambition, Distraction, **Uglification**, and Derision.'

Ç1: "En başta Soluma-Yüzme gelir elbet," dedi Yalancı Kaplumbağa, "Sonra Aritmetiğin çeşitli dalları – Hoplama, Zıbarma, Dönme, **Çarpıtma**."

Ç2: Tabii ilk önce, Otumat ve Yazmat," diye karşılık verdi Yalancı Su Kaplumbağası. "... Sonra da aritmetiğin çeşitli dalları... Tamah, Çıldırma, **Çopurlaşma** ve İstihza."

Ç3: Başlangıç olarak, Oturma ve Yüzme,” diye cevapladı Alaycı Kaplumbağa. “Ve Matematiğin farklı kolları- Toparlama, Dikkat Dağıtma, **Çirkinleştirme** ve Alay Etme.

“Uglification” sözcüğü, Ç1’de “çarpıtma”, Ç2’de “çopurlaşma” ve Ç3’te “çirkinleştirme” olarak çevrilmiştir. KM’de İngilizce “Uglify” sözcüğünden yeni bir isim türetilmiştir. Bu durum Alice ve Gryphon arasında geçen konuşmadan anlaşılabilir. Alice “Uglification” sözcüğünün anlamını sorar ve Gryphon ona Beautify (güzelleştirmek) sözcüğünün anlamını biliyorsa “Uglify” (çirkinleştirme) sözcüğünün anlamını da çıkarabileceğini söyler (Carroll, 1865, 144) Ç1’de “Çarpıtma” sözcüğüyle erek dilde bir eşdeğer kullanılmış, Ç2’de “çopurlaşma” ile erek dilde bir neolojizm türetilmiş, Ç3’te ise erek dilde var olan bir eşdeğer olan “çirkinleştirme” sözcüğü kullanılmıştır.

KM1: Well, there was Mystery,’ the Mock Turtle replied, counting off the subjects on his flappers, ‘–Mystery, ancient and modern, with **Seaography**: then Drawling—the Drawling-master was an old conger-eel, that used to come once a week: he taught us Drawling, Stretching, and Fainting in Coils.’

Ç1: Yalancı Kaplumbağa konuları yüzgeçleriyle saydı: “Bir kere Talih vardı, hem eski hem çağdaş Talih, **Deryagrafya**, sonra Besin-İş. Besin-İş öğretmeni ihtiyar bir yılanbalığıydı, haftada bir kere gelirdi. Bize Kesim-iş, Tarama ve Pullu Boya öğretti.

Ç2: “Tashih” dedi Yalancı Su Kaplumbağası sonra da yüzgeçleriyle bir bir sayarak, “... Eski Çağ Tashihi, Yeni Çağ Tashihi, **Çağiloğrafya**, sonra Rasim; Rasim hocası haftada bir kez gelirdi, yaşlıca bir yılanbalığıydı: Bize Sızım, Yaralama, Yağlı Bayılma öğretirdi.”

Ç3: “Hımm, Gizem vardı,” diye cevapladı Alaycı Kaplumbağa yüzgeçlerini sayarak sayıyordu. “EskiGizem, ModernGizem, **Denizbilimi** ile birlikte; sonra Ağır Ağır konuşma dersi. Bu dersimizin hocası eski bir yılan balığıydı, haftada bir gelirdi. Öğretmenimiz bize Sarmallı Ağır Ağır Konuşma, Sarmallı Esneme ve Sarmallı Bayılma dersinin öğretmişti.

“Seaography” sözcüğü İngilizce “sea” (deniz) ve graphy (-grafi, bilim dalı) son ekinden türetilmiştir. Ç1’de “Deryagrafya”, Ç2’de Çağiloğrafya, Ç3’de ise “Denizbilimi” olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç2’de erek dilde neolojizm türetilmiş, Ç3’te ise erek dilde olan bir eşdeğer kullanılmıştır.

KM2’de her bir kıtasında neolojizm barındıran “Jabberwocky” şiirinin başlığı da çevirmenler tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Şiire göre “Jabberwock” dişleriyle ve pençeleriyle saldıran bir çeşit yaratıktır (Carroll, 1872, 21-24). “Jabberwocky”, Ç1’de “Ejdercenkname” olarak erek dilde bir neolojizm türetilmiş, Ç2’de “Cabbaroku” olarak kaynak neolojizm birebir kopyalanmış, Ç3’te “Saçma” diye çevrilerek erek dilde telafi yapılmıştır. “Saçma” “Jabberwocky” başlığının düz anlamsal eşdeğeri olmadığı için bu çeviri erek dilde eşdeğer olarak değerlendirilememiştir.

KM2

‘Twas **brillig**, and the **slithy toves**
Did **gyre** and **gimble** in the **wabe**;
All **mimsy** were the **borogoves**,
And the **mome raths outgrabe**.

Ç1

Akşamözdü, yavışkan **burguleler**
Döndeleyp cermelerken **günsatba**
Uyudüşmüş kalmışlardı **karpüsler**
Yemizler deseniz **ak-ök** begirba.

Ç2

Çayaltydı sümrak **povuklar**
Dönenip delgiliyordu **emeci**;
Hepten **tersizdi** **paşkanlar**,
İnininim donuzlarsa **böğaksırıcı**.

Ç3

Döndürkavurda kavur,

**Kıvmüksü de tirbuşkele,
Gönende topaç, zırr
Gümenlik zayciz İbibik evdenmuz!**

KM2'ye göre "brillig" öğlen saat dörtte akşam yemeği için bir şeylerin pişirildiği saattir (Carroll 1872:126). Bu neolojizm Ç1'de "akşamöz", Ç2'de "çayaltı", Ç3'te "döndürkavur" olarak çevrilmiştir. Her üç çeviride de erek dilde neolojizm türetilmiştir.

KM2'de açıklandığı üzere "Slithy" sözcüğü İngilizce "lithe" (kıvrak) ve "slimy" (sümüksü, yapışkan) sözcüklerinden türetilmiştir (Carroll, 1872, 126). Ç1'de "yavışkan", Ç2'de "sümrak", Ç3'te de "kıvmüksü" olarak çevrilmiştir. Her üç çeviride de sözcüğün anlamından yola çıkılarak erek dilde neolojizm türetilmiştir.

KM2'de belirtildiği üzere "toves" porsuk, kertenkele ve tirbuşon/burguya benzeyen varlıklardır (Carroll, 1872, 128). Ç1'de "burgu" ve "kertenkele" sözcükleri birleştirilerek "burgule" sözcüğü türetilmiş, Ç2'de "porsuk" sözcüğünden "povuk" sözcüğü türetilmiş, Ç3'te ise "tirbuşon" ve "kertenkele" sözcükleri birleştirilerek "tirbuşkele" sözcüğü türetilmiş olduğu düşünülebilir. Her üç çeviride de erek dilde neolojizm türetilmiştir.

"Gyre" sözcüğü "gyroscope" (topaç, cayroskop) sözcüğünden türetilmiş bir neolojizmdir ve "topaç gibi dönmek" anlamına gelir (Carroll, 1872, 128). Bu sözcük Ç1'de "döndelemek", Ç2'de "dönenmek", Ç3'te ise "gönende topaç" olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç2'de erek dilde neolojizm türetilirken Ç3'te erek dilde eşdeğer kullanılmıştır.

KM2'ye göre "gimble" sözcüğü "delik açmaya yarayan bir araç" anlamına gelen "gimblet" sözcüğünden türetilmiştir (Carroll, 1872, 128). Bu sözcük Ç1'de "cermelemek", Ç2'de "delgilemek", Ç3'te ise "zırr" olarak çevrilmiştir. "Cermelemek" erek dilde olmayan bir sözcükken, "delgilemek" "delgi" sözcüğünden türetilmiş olabilir. "Zırr" sözcüğü ise matkapla delik açarken çıkabilecek bir sese benzetilerek türetilmiştir. Bu durumda her üç sözcük de erek dilde türetilmiş birer neolojizmdir.

KM2'de "wabe" sözcüğünün anlamı çimenlikte yer alan güneş saati olarak açıklanmıştır (Carroll 1872:128). Bu sözcük Ç1'de "günsatba", Ç2'de "emeç", Ç3'de ise "gümenlik" olarak çevrilmiştir. "Emeç" sözcüğü erek dilde yer alan bir eşdeğerken diğer çeviriler erek dilde türetilen neolojizm olarak görülebilir.

"Mimsy" sözcüğü "flimsy" (zayıf, fersiz) ve "miserable" (sefil, aciz) sözcükleri birleştirilerek türetilmiştir (Carroll, 1872, 128-129). Bu sözcük Ç1'de "uyudüşmek" olarak çevrilmiş, Ç2'de "sefil" ve "fersiz" sözcüklerinden "sersiz" sözcüğü türetilmiş, Ç3'de ise "zayıf" ve "aciz" sözcüklerinden "zayciz" sözcüğü türetilmiştir. Her üç sözcük de erek dilde türetilmiş birer neolojizmdir.

"Borogove" sözcüğü kaynak metinde "tüyleri her tarafından dışarı çıkan zayıf ve sefil görünen bir kuş" olarak açıklanmıştır (Carroll, 1872, 129). Ç1'de "karpüs", Ç2'de "papkan", Ç3'te ise "ibibik" olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç2'de erek dilde neolojizm türetilmiştir. Ç3'de ise erek dilde var olan bir eşdeğerlik kullanılmıştır.

KM2'de "mome" sözcüğünün anlamı "evden" olarak verilmiştir. "Rath" sözcüğü KM2'de "bir çeşit yeşil domuz" olarak açıklanmıştır (Carroll, 1872, 129). "Mome" Ç1'de "aksırmak" ve "öksürmek" sözcüklerinin ilk iki harfinden "ak-ök" neolojizmi türetilmiştir. İngilizce anlamı ile ilgisi olmasa da yeni bir sözcük türetilmiştir. Ç2'de ise "in" sözcüğünden "iniminim" türetilmiştir. "Rath" sözcüğü Ç1'de "yeşil" ve "domuz" sözcüklerinden neolojizm türetilerek "yemiz" olarak çevrilmiş, Ç2'de "domuz" sözcüğüne yakın olan bir sözcük olan "donuz" ile neolojizm türetilmiştir. Ç3'de ise "mome" ve "rath" sözcüklerinin anlamları birleştirilerek "evdenmuz" neolojizmi kullanılmıştır.

"Outgrabe", kaynak metinde "aksırmaya benzer bir ses içeren, böğürmek ve ıslık çalmak arasında bir ses" olarak anlatılmıştır (Carroll, 1872, 129). Ç1'de "begirba", Ç2'de "böğaksırcı" olarak neolojizm türetilmiştir. Ç3'te ise bu sözcük yok sayılmıştır. Bu yok sayma bir telafi stratejisi olarak görülebilir.

KM2

'Beware the Jabberwock, my son!
The jaws that bite, the claws that catch!
Beware the **Jubjub** bird, and shun
The **frumious Bandersnatch!**

Ç1

Ejdercenkten sakınasın ey oğul,
Keskindir dişleri, pençesi yaman.
Cubcub kuşu görürsen işin duman
Hele **gaddar yakvakvak**'tan kaç kurtul!
Ç2
Sakın kendini oğlum, Cabbaroku'ndan!
Keskin dişlerinden, enseleyen pençesinden!
Sakın kendini **gukguk** kuşundan,
Uzak dur **Bandırkama**'nın **celaligazabından!**
Ç3
Saçma'dan sakın, oğlum!
O ısırın çeneden, o yakalayan pençeden!
Sakın o **Jubjub** Kuşundan!
Bir de **Sinirli Bandersnatch** canavarından!

KM2'de "jubjub" olarak bahsedilen kuş, Ç1'de "cubcub", Ç2'de "gukguk", Ç3'de "jubjub" kuşu olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç3'te direkt aktarım ile kaynak neolojizm kopyalanırken, Ç2'de erek dilde olan bir eşdeğer kullanılmıştır.

"Frumious" neolojizmi hakkında kitapta net bir açıklama olmasa da "fruious" (öfkeli) ve "fuming" (sinirli) sözcüklerinin birleşiminden türetildiği düşünülmektedir.² Ç1'de "gaddar", Ç2'de "celaligazap", Ç3'te ise "sinirli" olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç3 erek dilde olan eşdeğerler ile karşılanmışken Ç2'de yeni bir sözcük türetilmiştir.

"Bandersnatch" KM2'de detayları tam olarak verilmeyen bir yaratıktır. Ç1'de "yakvakvak", Ç2'de "bandırkama", Ç3'te ise "bandersnatch" olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç2'de neolojizm türetilirken, Ç3'te kaynak neolojizm kopyalanmıştır.

KM2

He took his **vorp**al sword in hand:
Long time the **manxome** foe he sought –
So rested he by the **Tumtum tree**,
And stood awhile in thought.

Ç1

Aldı **gümüş** kılıcını eline
Uzun süre korularda dolaştı.
Dinlendi altında **tumtum** dalının
Herkesten çok buna kendisi şaştı.

Ç2

Aldı eline yiğidim o **dillere destan** kılıcını
Aradı **adalı** düşmanını uzunca bir süre...
Ardından nefeslendi altında **Tamtam** ağacının,
Öylece daldı bir süre derin derin düşüncelere.

Ç3

Oğul aldı **keskin** kılıcı eline:
Aradı uzun zaman o **çılgin** düşmanını-
Dinlendi **Tumtum** ağacının altında,
ve daldı düşüncelere uzun uzun.

² <https://en.wiktionary.org/wiki/frumious>

KM2'deki "vorpal" sözcüğünün anlamı okuyucunun hayal gücüne bırakılmış olsa da "Jabberwock" canavarını öldürürken kullanılan kılıcı tanımlamaktadır. Bu sözcük Ç1'de "gümüş", Ç2'de "dillere destan", Ç3'te ise "keskin" olarak kullanılmıştır. Her üç çeviride de erek dilde olan eşdeğerler tercih edilmiştir.

KM2'de anlamı açıklanmasa da düşman sözcüğünü betimlerken kullanılan "manxome" sözcüğünün, Ç1'de çevirisi bulunamamaktadır. Bu durum telafi stratejisi olarak sayılabilir. Ç2'de "adalı", Ç3'te ise "çılgın" olarak eşdeğer kelimeler kullanılmıştır.

Bir ağacın adı olan "Tumtum" neolojizmi Ç1'de "tumtum dalı", Ç2'de "tamtam ağacı", Ç3'te ise "tumtum ağacı" olarak çevrilmiştir. Her üç çeviride de "tumtum" için kaynak neolojizm kopyalanmıştır.

KM2

And as in **uffish** thought he stood,
The **Jabberwock**, with eyes of flame,
Came whiffing through the **tulgey** wood,
And burbled as it came!

Ç1

Böyle **üzgün süzgün** düşünedursun
Alev saçan gözleriyle **ejdercenk**
Çıkageldi neşil norman içinden
Gark diyerek atladı binbir hendek.

Ç2

Yiğidim böyle **haşumlu** düşünceler içinde
Çıkageldi O tıslayarak **zifiri** ormandan
Cabbaroku bu gözleri kan çanağı içinde
Kükreye kükreye çıkarken ormandan

Ç3

Yüzerken düşüncelerinde balık gibi,
Aevli gözleriyle geldi **Saçma**,
Çıktı **kalın** ormandan cüssesiyle,
Geldiği gibi bastı çılgılığı!

"Uffish" sözcüğünün anlamı KM2'de verilmemiştir. Ç1'de "üzgün süzgün", Ç2'de "haşumlu", Ç3'te ise "düşüncelerinde balık gibi yüzmek" karşılıkları kullanılmıştır. Sadece Ç2'de neolojizm türetilmiştir. Ç1 ve Ç3 ise telafi stratejisi olarak görülebilir.

"Tulgey" sözcüğü de L. Carroll'ın eserinde anlamını açıklamadığı neolojizmlerden biridir. Ç1'de "neşil norman" olarak bir şekilde telafi edilmiş, Ç2'de "zifiri", Ç3'de ise "kalın" eşdeğerleriyle karşılanmıştır.

KM2'de "Jabberwock" dişleriyle ve pençeleriyle saldıran bir çeşit yaratık olarak ele alınmıştır (Carroll, 1872, 21-24). "Jabberwocky" neolojizmi için, Ç1'de "Ejdercenk" olarak erek dilde bir neolojizm türetilmiş, Ç2'de "Cabbaroku" olarak kaynak neolojizm birebir kopyalanmış, Ç3'te "Saçma" diye çevrilerek erek dilde telafi yapılmıştır.

KM2

One, two! One, two! And through and through
The vorpal blade went snicker-snack!
He left it dead, and with its head
He went **galumphing** back.

Ç1

Sağsol, solsağ, fişt pışt, şak şuk, bir iki
Gümüş kılıç biçti, kesti, doğradı
Gebertti düşmanı, sonra bizimki
Beş nala nayrıldı yeşil normandan.

Ç2

Bir, iki! Bir, iki! Sapladı yiğidim dillere destan hançeri,
Bir o yana bir bu yana, Cabbaroku'nun en derinlerine
Elinde kafası, bıraktı cesedini olsun dedi burası yeri
Geri döndü öylece yiğidim **lap lap** yerine

Ç3

Bir, iki! Bir, iki!
Aldı kılıcı, sapladı canavara şaktak!
Öldü gitti canavar,
Oğlan da taktı kellesini arkasına.

"Galumph" sözcüğünün anlamı KM2'de verilmemiştir. Ç1'de "beş nala", Ç2'de "lap lap" eşdeğerleriyle karşılanmış, Ç3'te ise bu sözcük çevrilmeyerek telafi edilmiştir.

KM2

'And hast thou slain the Jabberwock?
Come to my arms, my **beamish** boy!
O **frabjous** day! Callooh! Callay!
He **chortled** in his joy.

Ç1

Ejdercenki öldürdün ha, ey oğul?
Alnından öpeyim **sevgili** Dumrul!
Ey **kutlu** gün, şaşa maşa, çok yaşa!
Ben gideyim, geçtin artık sen başa.

Ç2

Aldın mı yiğidim canını Cabbaroku'nun?
Gel kollarıma **gül yüzlü** oğlum benim
Ne **kutlu** bir gündür bu! Haber salın dört bir yana!
Kikir kikir kikir diyordu sevinç içinde yiğidim.

Ç3

"Hakladın mı Saçma'yı?
Gel kollarıma, benim **yiğit** oğlum!
Ne de **şen** bir gün!
Yaşasın! Oley!
Kıkırdadı sevinçle oğlan.

"Beamish" sözcüğü İngilizce "beam" (parlamak, ışımak) ve "-ish" (gibi) son ekinin birleştirilmesiyle türetilmiştir. Ç1'de "sevgili", Ç2'de "gül yüzlü", Ç3'de ise "yiğit" olarak çevrilmiştir. Her üç sözcük de eşdeğer sözcükler olarak görülebilir.

"Frabjous" sözcüğünün karşılığı KM2'de verilmemiş olsa da olumlu bir anlamı olduğu bağlamdan anlaşılabilir. Sözcük "fabulous" (harika, mükemmel) ve "joyous" (neşeli) sözcüklerinden türetilmiş olabilir. Bu neolojizm Ç1 ve Ç2'de "kutlu", Ç3'te ise "şen" olarak çevrilmiştir. Her üç çeviride de erek dilde eşdeğer kullanılmıştır.

"Chortle" sözcüğünün anlamı KM2'de verilmemiş olsa da "chuckle" (kıkırdamak) ve "snort" (kahkaha atmak) sözcüklerinden türetilmiş olabilir. Bu sözcük Ç1'de çevrilmemişken, Ç2'de "kikir kikir kıkırdamak", Ç3'te ise "kıkırdamak" çevirileriyle karşılanmıştır. Her ikisi de erek dil eşdeğeri kullanılmış olarak görülebilir.

KM2: 'All right,' said the Gnat: 'half way up that bush, you'll see a **Rocking-horse-fly**, if you look. It's made entirely of wood, and gets about by swinging itself from branch to branch.'

- Ç1:** Tatarcık “İyi” dedi. “Başını kaldırırsan şu çalının hemen şu dalında bir **Tahtadan At Sineği** göreceksin. Bu sinek tepeden tırnağa tahtadan yapılmış olup, daldan dala sallanarak dolaşır.”
- Ç2:** “Tamam,” dedi Tatarcık: “Eğer, şu çalılığın ortasına doğru bakarsan, bir **Salıncaklı At Sineği** göreceksin. Baştan ayağı ağaçtan yapılmış ve kendi kendine sallanarak daldan dala gezip durur.”
- Ç3:** “Tamam,” dedi Tatarcık: “Çalılardan ortasında, bakarsan **Ahşap At Sineğini** görürsün. Tamamen ahşaptan yapılmış ve daldan dala sallanarak yolunu bulur.”

“Rocking-horse-fly” KM2’ye göre tahtadan yapılmış sallanarak dolaşan bir sinektir. Ç1’de “Tahtadan At Sineği”, Ç2’de “Salıncaklı At Sineği”, Ç3’de ise “Ahşap At Sineği” olarak çevrilmiştir. Bu tamlamalarda erek dilde var olan sözcükler kullanılmış olsa da tamlama olarak neolojizm türetildiği düşünülebilir.

KM2: ‘Look on the branch above your head,’ said the Gnat, ‘and there you’ll find a **snap-dragon-fly**. Its body is made of plum-pudding, its wings of holly-leaves, and its head is a raisin burning in brandy.’

- Ç1:** Şu yukardaki dala bak, **Aralık Böceğini** göreceksin” dedi. “Yılbaşı Böceği de derler. Gövdesi pastadan yapılmıştır, kanatları pırnal yaprağından, kafası da dumanı tüten sıcak bir kestanedir.”
- Ç2:** “Hemen başının üstündeki dala bak,” dedi Tatarcık, “orada **Ateştenkapye Yusufçuğunu** göreceksin. Vücudu erik pudinginden, kanatları çobanpüskülü yapraklarından, kafası da kaynar konyakta kuru üzümünden yapılmış.”
- Ç3:** “Kafanın üstündeki dala bak,” dedi Tatarcık, “**Şipsak Yusufçuk** var orada. Vücudu erik pudinginden; kanatları çalı meşesinden ve kafası da konyakta yakılmış kuru üzümünden.”

“Snap-dragon-fly” ise “snap” (sıklatmak, şipsak fotoğraf çekmek), “dragon” (ejderha) ve “fly” (sinek) sözcüklerinden oluşmuştur. “Dragonfly” sözcüğünün anlamı yusuçuk olarak da düşünülebilir. Bu neolojizm Ç1’de “Aralık Böceği”, Ç2’de “Ateştenkapye Yusufçuğu”, Ç3’te ise “Şipsak Yusufçuk” olarak çevrilmiştir. Her üçü de erek dilde var olan tamlamalar olmadığı için neolojizm olduğu söylenilebilir.

KM2: Crawling at your feet,’ said the Gnat (Alice drew her feet back in some alarm), ‘you may observe a **Bread-and-Butterfly**. Its wings are thin slices of Bread-and-butter, its body is a crust, and its head is a lump of sugar.’

- Ç1:** “Gördüğün böcek **Tereyağlı Ekmek böceğidir**,” diye Tatarcık konuşmasını sürdürdü. “Kanatları incecik tereyağlı ekmek dilimlerinden yapılmıştır. Gövdesi bir ufak pide, kafası bir kesme şekerdir.”
- Ç2:** “Ayaklarının altında gezinen,” dedi Tatarcık (Alice, korku içinde ayaklarını çekti) **Tereyağlı Ekmek Böceği**. Kanatları ince tereyağlı ekmek dilimleri, gövdesi ekmek kabuğu, kafası da kesme şekeri.”
- Ç3:** “Ayaklarına bakarsan,” dedi Tatarcık (Alice hemen ayağını çekti) “**Ekmek Tereyağı Böceği**’ni görebilirsin. Kanatları ince dilimlenmiş tereyağlı ekmekten, vücudu ekmek kabuklu ve kafası da bir küp şekerden!”

“Bread-and-Butterfly” neolojizminde söz oyunu bulunmaktadır. “Bread” sözcüğü “ekmek” anlamına gelirken, “butterfly” sözcüğü “kelebek” anlamına gelmektedir. Fakat “butter” sözcüğü İngilizcede “tereyağı” anlamına da gelmektedir. Bu sözcük ise Ç1 ve Ç2’de “Tereyağlı Ekmek Böceği”, Ç3’te ise “Ekmek Tereyağı Böceği” olarak çevrilmiştir. Hepsinin tamlama olarak erek dilde birer neolojizm oldukları söylenebilir.

KM2: ‘They gave it me,’ Humpty Dumpty continued thoughtfully, as he crossed one knee over the other and clasped his hands round it, ‘they gave it me – for an **un-birthday** present.’

- Ç1:** Rafadan Kafadan bacak bacak üstüne atıp kollarını dizine dolayarak, “Evet,” dedi. “**Doğmama Günümde** armağan ettiler bunu.”

Ç2: “Bunu onlar bana hediye etti,” diye sözlerine devam etti Yumurta Adam düşünceli bir şekilde ve bacak bacak üstüne atıp ellerini dizlerinde kavuşturdu, “...bir **doğmadığım gün** armağanı olarak.”

Ç3: “Bunu bana verdiler,” diye devam etti AsıkBodur düşüncelere dalmış gibiydi, ayak ayak üstüne atmış ellerini kenetlemişti, “bunu bana **doğmama günü** hediyesi olarak verdiler.”

“Un-birthday” neolojizmi KM2’de bir kişinin doğum günü haricindeki tüm günler olarak açıklanmıştır (Carroll, 1872, 122). Ç1 ve Ç3’te “doğmama günü”, Ç2’de ise “doğmadığım gün” olarak çevrilmiştir. Her üç çeviride de neolojizm türetilmiştir.

KM2: ‘I meant by “**impenetrability**” that we’ve had enough of that subject, and it would be just as well if you’d mention what you mean to do next, as I suppose you don’t mean to stop here all the rest of your life.’

Ç1: “**Geçişmesizlik**, dediğim zaman şunu demek istiyorum ki: bu konuyu konuşup tükettiğimize göre bana şimdi ne yapacağını söylersen iyi olur çünkü ömür boyu burada kalacağını sanmıyorum.”

Ç2: “**Çözülmezlik** ile bu konuda yeterince konuştuğumuzu ve bundan sonra ne yapmak istediğini belirtirsen çok daha iyi olacağını, çünkü ömrünün geri kalan kısmını burada geçirmeye niyetli olmadığını sandığımı söylüyorum.”

Ç3: “**Geçitvermezlik** derken konunun kapandığını ima ediyorum. Şimdi ne yapmak istiyorsan söyle, hayatının geri kalanında burada kalmak istemezsin herhalde.”

KM2’deki “impenetrability” sözcüğü Ç1’de “geçişmesizlik”, Ç2’de “çözülmezlik, Ç3’te “geçitvermezlik” olarak çevrilmiştir. Her üç sözcük de TDK sözlüğünde yer almamaktadır. Bu sebeple neolojizm türetildiği söylenilebilir.

KM2: You see it’s like a **portmanteau** – there are two meanings packed up into one word.’

Ç1: Anlıyorsun ya bu sözcükler **kırkambara** benzer: iki anlam bir arada.”

Ç2: **Kaynaşık kelime** gibi bir şey... Bir sözcüğün içine iki sözcüğün anlamı sığdırılmış.”

Ç3: Gördüğün üzere, bu kelime **portmanto** gibi, iki kelimeyi birleştirip yeni bir kelime ürettim.”

KM2’de yer alan “portmanteau” sözcüğü Ç1’de “kırkambar”, Ç2’de “kaynaşık kelime”, Ç3’te “portmanto” olarak çevrilmiştir. Ç1 ve Ç3 erek dil eşdeğeryken, Ç2 tamlaması neolojizm olarak görülebilir.

4. Alice’s Adventures in Wonderland ve Through the Looking Glass Eserlerinin Çevirilerindeki Neolojizmlerin Sınıflandırılması

Bu bölümde, bir önceki bölümde betimlenen neolojizm çevirilerine daha genel bir bakış sunulacak, incelenen çeviri eserlerde hangi neolojizm çevirisi stratejisinin ne oranda kullanıldığı incelenecektir.

Tablo 1: Ç1, Ç2ve Ç3’teki Neolojizmlerin Delabastita’nın Sınıflandırmasına Göre İncelenmesi

KM	Çeviri	Neolojizm Türetme	Kaynak Neolojizmin Kopyalanması	Erek dildeki neolojizmi kullanmak	Eşdeğer sözcük kullanmak	Telafi
Curiouser	Ç1					X
	Ç2	X				
	Ç3					X
Uglification	Ç1				X	
	Ç2	X				
	Ç3				X	
Seaography	Ç1	X				
	Ç2	X				
	Ç3				X	
Jabberwocky	Ç1	X				
	Ç2		X			
	Ç3					X
	Ç1	X				

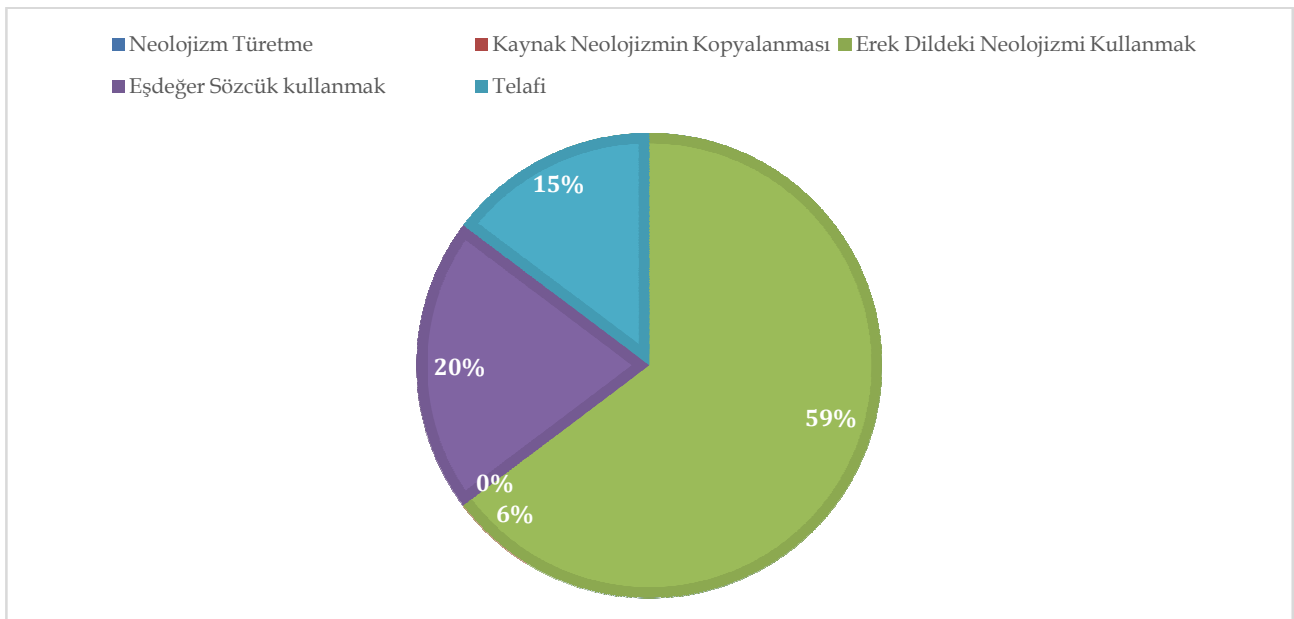
Brillig	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Slithy	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Toves	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Gyre	Ç2	X				
	Ç3				X	
	Ç1	X				
Gimble	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Wabe	Ç2				X	
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Mimsy	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Borogove	Ç2	X				
	Ç3				X	
	Ç1	X				
Mome	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Rath	Ç2	X				
	Ç3	X				
	Ç1	X				
Outgrabe	Ç2	X				
	Ç3					X
	Ç1		X			
Jubjub	Ç2			X		
	Ç3		X			
	Ç1				X	
Frumious	Ç2	X				
	Ç3				X	
	Ç1	X				
Bandersnatch	Ç2	X				
	Ç3		X			
	Ç1				X	
Vorpal	Ç2				X	
	Ç3				X	
	Ç1					X
Manxome	Ç2				X	
	Ç3				X	
	Ç1		X			
Tumtum	Ç2		X			
	Ç3		X			
	Ç1					X
Uffish	Ç2	X				
	Ç3					X
	Ç1					X
Tulgey	Ç2				X	
	Ç3				X	
	Ç1	X				
Jabberwock	Ç2		X			
	Ç3					X
	Ç1				X	
Galumph	Ç2				X	
	Ç3					X
	Ç1				X	
Beamish	Ç2				X	
	Ç3				X	
	Ç1				X	
Frabjous	Ç2				X	
	Ç1				X	

	Ç3				X	
Chortle	Ç1					X
	Ç2				X	
	Ç3				X	
Rocking-horse-fly	Ç1	X				
	Ç2	X				
	Ç3	X				
Snap-dragon-fly	Ç1	X				
	Ç2	X				
	Ç3	X				
Bread-and-butterfly	Ç1	X				
	Ç2	X				
	Ç3	X				
Un-birthday	Ç1	X				
	Ç2	X				
	Ç3	X				
Impenetrability	Ç1	X				
	Ç2	X				
	Ç3	X				
Portmanteau	Ç1				X	
	Ç2	X				
	Ç3				X	
Toplam	Çeviri	Neolojizm Türetme	Kaynak Neolojizmin Kopyalanması	Erek dildeki neolojizmi kullanmak	Eşdeğer sözcük kullanmak	Telafi
	Ç1	20	2	0	7	5
	Ç2	22	3	0	9	0
	Ç3	13	3	0	12	6

Tablo 1’de Ç1, Ç2 ve Ç3’te kullanılan neolojizmler Dirk Delabastita’nın sınıflandırmasına göre incelenmiştir. Ç1’de 34 neolojizmden 20’si erek dilde yeni bir neolojizm türetilerek, 2’si kaynak dildeki neolojizm kopyalanarak, 7’si eşdeğer bir sözcük kullanılarak, 5’i de telafi edilerek çevrilmiştir. Erek dildeki neolojizmi kullanma stratejisi hiç uygulanmamıştır. Ç2’de ise 22 kez erek dilde neolojizm türetilmiş, 3 kez kaynak neolojizm kopyalanmış, 9 kez eşdeğer sözcük kullanılmış, telafi yöntemi ve erek dil neolojizmleri ise hiç kullanılmamıştır. Ç3’te ise 13 kez yeni bir neolojizm türetilmiş, 3 kez kaynak neolojizm kopyalanmış, 12 kez eşdeğer sözcük kullanılmış ve 6 kez de telafi stratejisi kullanılmıştır. Ç3’te de erek dilde var olan bir neolojizm kullanılmamıştır. Tezin bu bölümünde bu tablo ışığında neolojizm çevirilerinde ağırlıklı olarak hangi stratejilerin kullanıldığı ele alınacaktır.

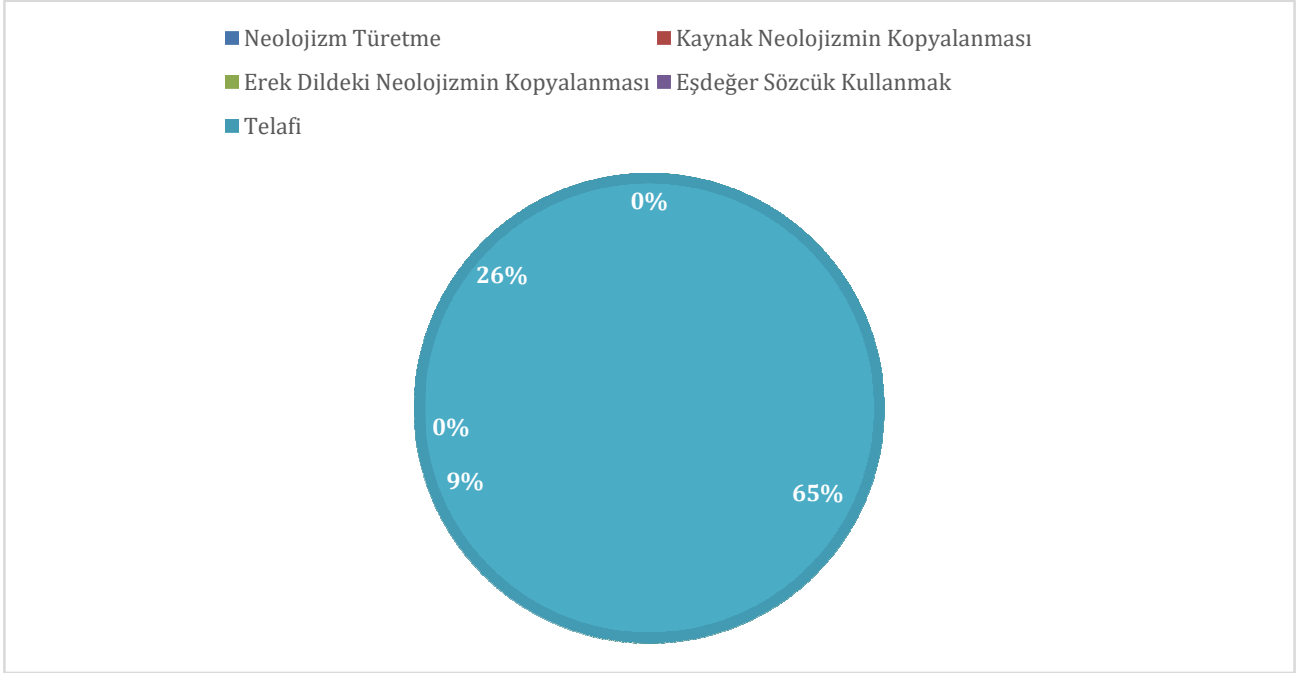
Şekil 1: Ç1’de Neolojizm Kullanımı

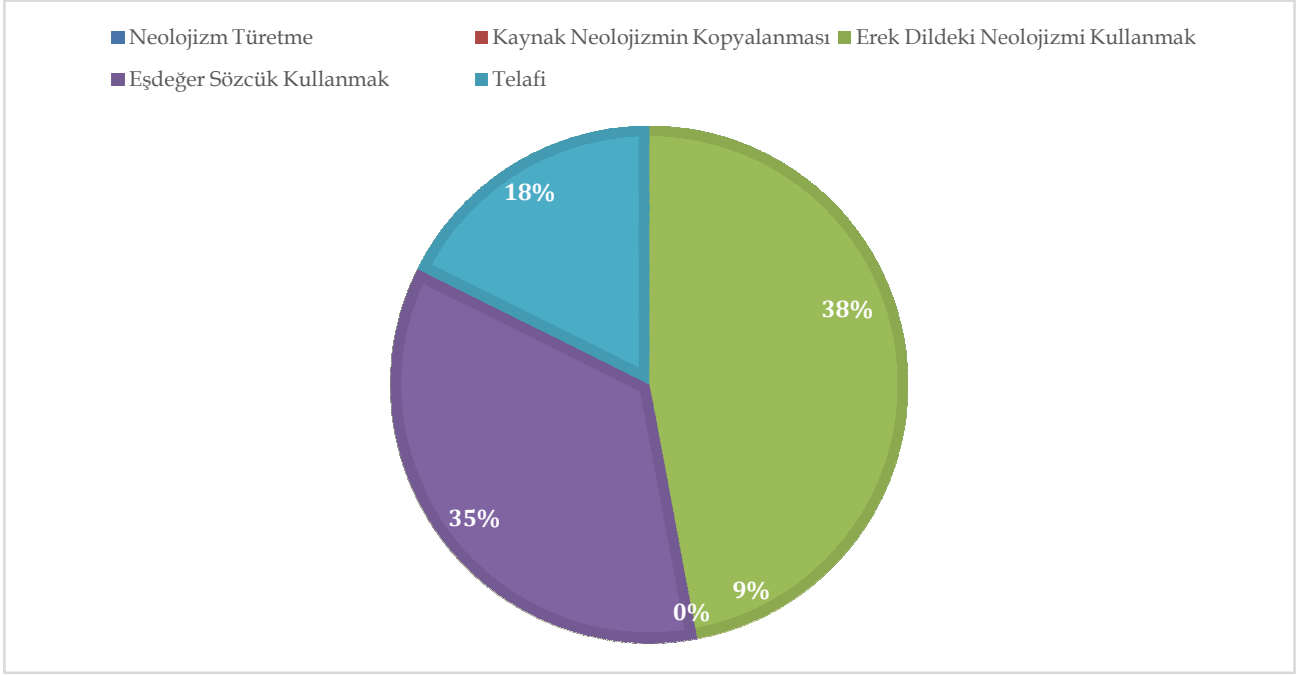
Ç1'de en çok kullanılan strateji yüzde 59'luk bir oranla neolojizm türetmedir. En az kullanılan strateji ise kaynak neolojizmin kopyalanmasıdır. Bu çeviride hiç kullanılmayan strateji ise erek dildeki neolojizmin kullanılmasıdır.

Şekil 2: Ç2'de Neolojizm Kullanımı

Ç2'de en çok kullanılan strateji yüzde 65'lik bir oranla neolojizm türetmedir. En az kullanılan strateji ise kaynak neolojizmin kopyalanmasıdır. Bu çeviride hiç kullanılmayan stratejiler ise erek dildeki neolojizmin kullanılması ve telafidir.

Şekil 3: Ç3'te Neolojizm Kullanımı

Ç3'te en çok kullanılan strateji yüzde 38'lik bir oranla neolojizm türetmedir. En az kullanılan strateji ise kaynak neolojizmin kopyalanmasıdır. Bu çeviride hiç kullanılmayan strateji ise diğer çevirilerde olduğu gibi erek dildeki neolojizmin kullanılmasıdır.

5. Sonuç

Edebi metinler çok katmanlı yapıya sahip olduklarından dolayı çevrilmesi en zor metin türleridir. Bu katmanlı yapıya ek olarak yazarın kaynak metinde neolojizm de kullanması eserin anlaşılmasını çok daha zor hale getirmektedir. Çalışmamızda Lewis Carroll'ın "Alice's Adventures in Wonderland" ve "Through the Looking Glass" eserlerinin çevirilerindeki neolojizm çevirileri sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda Tomris Uyar ve Nihal Yeğinoğlu'nun 1985 yılında "Alis Harikalar Ülkesinde Alis Aynanın İçinde" adıyla, Erzincan Kına'nın 2010 yılında "Alice Harikalar Diyarında ve Aynadan İçeri" adıyla, Saime Kara'nın 2016 yılında "Alice Harikalar Diyarında ve Alice Aynanın İçinde" adıyla yayınlanan çevirileri incelenmiştir. Bu incelemede Dirk Delabastita'nın neolojizm çevirileri üzerine sınıflandırması kullanılarak erek metinlerdeki neolojizm çevirileri sınıflandırılmış ve tümevarım yöntemiyle sonuca varılmıştır.

Çalışmamız bağlamında ele alınan çeviriler neolojizm çevirileri bağlamında incelendiğinde çevirmenlerin kaynak metne sadık kalarak erek metinde neolojizm kullanmaya çoğunlukla gayret gösterdikleri görülmektedir. Her üç çeviride de yeni bir neolojizm türetme stratejisi en çok kullanılan strateji olmuştur. Bunun nedeni neolojizm içeren kaynak metinlerin çevirilerinde çevirmenlerin kaynak dildeki dil kullanımına yaklaşma isteği olabilir. Erek dilde var olan neolojizmin kullanılmasına hiç başvurulmaması da ilginç bir noktadır. Bunun nedeni dilimizde neolojizmlerin varlığının az olması veya bu neolojizmlerin kaynak metindeki anlamı karşılamaması olabilir. Sonuç olarak incelediğimiz her üç çevirmen de kaynak metindeki neolojizm kullanımına sadık kalmaya çalışarak yazarın ve kaynak metnin özelliklerini erek dildeki okuyuculara aktarmayı başarmışlardır.

KAYNAKÇA

- Carroll, Lewis (1866). *Alice's Adventures in Wonderland*. [Elektronik Sürüm], New York: D. Appleton and Co. Erişim: 12 Kasım 2018. http://www.gasl.org/refbib/Carroll__Alice_1st.pdf.
- Carroll, Lewis (1872). *Through the Looking Glass*. [Elektronik Sürüm], New York: D. Appleton and Co. Erişim: 12 Kasım 2018. http://www.gasl.org/refbib/Carroll__Alice_1st.pdf.
- Carroll, Lewis (1985). *Alis Harikalar Ülkesinde Alis Aynanın İçinde*. (Tomris Uyar ve Nihal Yeğinoğlu, Çev.), İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Carroll, Lewis (2010). *Alice Harikalar Diyarında ve Aynadan İçeri*. (Kıymet. E. Kına, Çev.), İstanbul: İthaki.
- Carroll, Lewis (2016) *Alice Harikalar Diyarında ve Alice Aynanın İçinde*, (Saime Kara, Çev.), İstanbul: Yakamoz.
- Delabastita, Dirk. (2004). Literary Style in Translation: Archaisms and Neologisms. In H. Kittel (Ed.), *Übersetzung Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung*, 1. Teilband. Berlin / New York: Walter de Gruyter GmbH. s. 883-888.
- Lexico by Oxford. Erişim, 13.07.2020, <https://www.lexico.com/definition/chortle>

- Neydim, Necdet (2006) eviri ocuk Edebiyatı ve ocuk Edebiyatı evirisi zerine. *Varlık*, s.74-76.
- Newmark, Peter (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice-Hall International.
- ncü, M.Tahir (2017). *Türkçe eviriler Bibliyografyası*. İstanbul: Hiperyayın.
- zcan, Emrah (2018). Cumhuriyet Dönemi Rus Edebiyatından Türkçeye Yapılan Edebi eviriler. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Cilt 6. Sayı 3. s. 103-111.
- Türk Dil Kurumu*. <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 20.10.2019]
- Vardar, Berke (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Szluę*. İstanbul: Multilingual Yayınları.